

कः, -ककारः 1 crow (there being two 'Ka's in the word काक). -2 the ruddy goose (there being two 'Ka's in the word कोक). -ककुद् *m.* a camel. -कर *a.* Yielding two senses, serving two purposes; तत्र द्विकरः शब्दः स्यात् । न च सकृदुच्चरितः शक्तो ह्यर्थद्वयं विधातुम् । ŚB. on MS. 12. 1. 4. -कार्षापणिक *a.* worth two कार्षापणः -कौडविक *a.* containing or worth two कुडवः. -गत *a.* ambiguous. -गु *a.* exchanged or bartered for two cows. (-गुः) a subdivision of the Tatpuruṣa compound in which the first member is a numeral; द्वन्द्वो द्विगुरपि चाहम् Udb. -गुण *a.* double, twofold; पितुर्वैधव्यसनमिदं हि येन मे चिरादपि द्विगुणमिवाद्य वर्धते Mu. 5. 6 (द्विगुणाकृ to plough twice; द्विगुणीकृ to double, increase; द्विगुणीभूत *a.* double, augmented). -गुणित *a.* 1 doubled, multiplied by two; वैरोचनैर्द्विगुणिताः सहसा मयूखैः Ki. 5. 46. -2 folded double. -3 enveloped. -4 doubly increased, doubled. -चरण *a.* having two legs, two-legged; द्विचरणपशूनां क्षितिभुजाम् Śanti. 4. 15. -चत्वारिंश *a.* (द्वि-द्वा-चत्वारिंश) fortysecond. -चत्वारिंशत् *f.* (द्वि-द्वा चत्वारिंशत्) forty-two. -चन्द्रधी, मतिः The illusion of seeing two moons due to an eye disease called Timira; N. 13. 42. -जः 'twice-born' 1 a man of any of the first three castes of the Hindus (a Brāhmaṇa, Kṣatriya or Vaiśya); मातुर्यदप्रे जायन्ते द्वितीयं मौञ्जिबन्धनात् । ब्राह्मणक्षत्रियविशस्तस्मादेते द्विजाः स्मृताः Y. 1. 39. -2 Brāhmaṇa (over whom the Samskāras or purificatory rites are performed); जन्मना ब्राह्मणो ज्ञेयः सस्कारैर्द्विज उच्यते. -3 any oviparous animal, such as a bird, snake, fish &c.; Mb. 12. 361. 5. (द्विजश्रेष्ठ = द्विजानामण्डजानां सर्पाणां श्रेष्ठ); स तमानन्दमविन्दत द्विजः N. 2. 1; Ś. 5. 22; R. 12. 22; Mu. 1. 11; Ms. 5. 17. -4 a tooth; कीर्णं द्विजानां गणैः Bh. 1. 13 (where द्विज means 'a Brāhmaṇa' also). -5 A star; L. D. B. -6 A kind of horse; जलोद्भवा द्विजा ज्ञेयाः Aśvachikitsā. -7 A Brahmachārī; Bhāg. 11. 18. 42. -अग्न्य *a.* Brāhmaṇa. -अयनी the sacred thread worn by the first three castes of the Hindus. -आलयः 1 the house of a *dvija*. -2 a nest. -ईन्द्रः, ईशः 1 the moon; द्विजेन्द्रकान्तं श्रितवक्षसं श्रिया Śi. 12. 3. -2 an epithet of Garuḍa. -3 camphor. -दासः a Sūdra. -देवः 1 a Brāhmaṇa; Bhāg. 8. 15. 37. -2 a sage; Bhāg. 3. 1. 23. -3 N. of Brahmadeva; Bhāg. 5. 2. 16. -पतिः, राजः an epithet of 1 the moon; इत्यं द्विजेन द्विजराजकान्तिः R. 5. 23. -2 Garuḍa. -3 camphor. -प्रपा 1 a trench or basin round the root of a tree for holding water. -2 a trough near a well for watering birds, cattle, &c. -प्रियः kind of khadira. -प्रिया the Soma plant. -बन्धुः, भ्रुवः 1 a man who pretends to be a Brāhmaṇa. -2 one who is 'twice-born' or a Brāhmaṇa by name and birth only and not by acts; cf. ब्रह्मबन्धु. -मुख्यः a Brāhmaṇa. -लिङ्गिन *m.* 1 a Kṣatriya. -2 a pseudo-Brāhmaṇa, one disguised as a Brāhmaṇa. -वाहनः an epithet of Viṣṇu (having Garuḍa for his vehicle). -सेवकः a Sūdra. -जन्मन् *a.* 1 having two natures. -2 regenerated. -3 oviparous (-*m.*). -जातिः *m.* 1 a man of any of the first three castes of the Hindus; एतान्

द्विजातयो देशान् संश्रयेरन् प्रयत्नतः Ms. 2. 24. -2 a Brāhmaṇa Ki. 1. 39; Ku. 5. 40. गुरुरभिर्द्विजातीनां वर्णानां ब्राह्मणो गुरुः H. -3 a bird. -4 a tooth. -5 A kind of horse; लक्षणद्वयसम्बन्धाद् द्विजातिः स्यात् तुरङ्गमः Yuktikalpataru. -जातीय *a.* 1 belonging to the first three castes of the Hindus. -2 of a twofold nature. -3 of mixed origin, mongrel. (-यः) a mule. -जानि *a.* having two wives. -जिह्व *a.* 1 double-tongued (fig. also). -2 insincere. (-ह्वः) 1 a snake; परस्य मर्माविषमुज्झतां निजं द्विजिह्वतादोषमजिह्वगामिभिः Śi. 1. 63; R. 11. 64; 14. 41; Bv. 1. 20. -2 an informer, a slanderer, tale-bearer. -3 an insincere person -4 a thief. -5 particutar disease of the tongue. -ज्या the sine of an arc. -उः 1 the sign *visarga* consisting of two dots. -2 N. of Svāhā, wife of Agni. -त्र *a.* (pl.) two or three; द्वित्राण्यहान्यर्हासि सोढुमर्हन् R. 5. 25; सूक्ष्मा एव पतन्ति चातकमुखे द्वित्राः पयोबिन्दवः Bh. 2. 121. -त्रिंश (द्वात्रिंश) *a.* 1 thirty second. -2 consisting of thirty two. -त्रिंशत् (द्वात्रिंशत्) *f.* thirty-two. -लक्षण *a.* having thirty-two auspicious marks upon the body. -दण्ड *ind.* stick against stick. -दत् *a.* having two teeth (as a mark of age). -दन्तः an elephant. -दल *a.* having two parts, two-leaved. -दश *a.* (pl.) twenty. -दश *a.* (द्वादश) 1 twelfth; गभीरं तु द्वादशे विशः Ms. 2. 36. -2 consisting of twelve. -दशान् (द्वादशान्) *a.* (pl.) twelve. -अंशुः, अर्चिस् *m.* an epithet of 1 the planet Jupiter. -2 Brihaspati, the preceptor of the gods. -अक्षः, करः, लोचनः epithets of Kārtikeya -अक्षरमन्त्रः-विद्या the mantra ॐ नमो भगवते वासुदेवाय; गन्धधूपान्दिभिक्षाचैर्द्वादशाक्षरविद्यया Bhāg. 8. 16. 39. -अङ्गुल *a.* a measure of twelve fingers. -अध्यायी N. of Jaimini's *Mīmāṃsā* in twelve Adhyāyas. -अन्यिक *a.* committing twelve mistakes in reading. -अस्र *a.* dodecagon. -अहः 1 a period of twelve days; शुभ्येद् विप्रो दशाहेन द्वादशाहेन भूमिपः Ms. 5. 83; 11. 168. -2 a sacrifice lasting for or completed in twelve days. -अश्वः, आस्यः a Buddha. -आत्मन् *m.* the sun; N. 10. 52. -आदित्याः (pl.) the twelve suns; see आदित्य. -आयुस् *m.* a dog. -लक्षणी *f.* the मीमांसासूत्र of जैमिनि (so called because it comprises twelve chapters); धर्मो द्वादशलक्षण्या व्युत्पाद्यः ŚB. on MS. -वार्षिक *a.* 1 twelve years old, lasting for twelve years; Pt. 1. -विध *a.* twelve-fold. -सहस्र *a.* consisting of 12000. -दशी (द्वादशी) the twelfth day of a lunar fortnight. -द्वादशान्यिक (द्वादशापपाठा यस्य जाताः द्वादशान्यिकः). -दशम् (द्वादशम्) a collection of twelve. -आदित्याः Twelve Ādityas:- विवस्वान्, अर्यमा, पूषन्, त्वष्टा, सविता, भग, धाता, विधाता, वरुण, मित्र, रुद्र, विष्णु. -पुत्रा Twelve types of sons according to Dharmasāstra:- औरस, क्षेत्रज, दत्तक, कृत्रिम, गृहोत्पन्न, अपविद्ध, कानीन, सहोद, क्रीत, पौनर्भव, स्वयंदत्त, पारशव. -दाम्नी a cow tied with two ropes. -दिवः a ceremony lasting for two days. -देवतम् the constellation विशाखा. -देहः an epithet of Gaṇeśa. -घातुः an epithet of Gaṇeśa. -नग्नकः a circumcised man. -नवत (द्वि-द्वा-नवत) *a.* ninety-second. -नवतिः (द्वि-द्वा-नवतिः) *f.* ninety-two. -पः an elephant; यदा किञ्चिज्ज्ञोऽहं द्विप इव मदान्धः समभवम् Bh. 3. 31; विपूर्यमाणश्रवणोदरं द्विपाः Śi. -अधिपः Indra's elephant. -आस्य an epithet of Gaṇeśa. -पक्षः